

Open Schools Journal for Open Science

Τόμ. 5, Αρ. 2 (2022)

Open Schools Journal for Open Science

Εμπλοκή γονέων και σχολική επίδοση παιδιών

Παναγιώτα Μηκέ

doi: [10.12681/osj.32428](https://doi.org/10.12681/osj.32428)

Copyright © 2022, Παναγιώτα Μηκέ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μηκέ Π. (2022). Εμπλοκή γονέων και σχολική επίδοση παιδιών. *Open Schools Journal for Open Science*, 5(2).
<https://doi.org/10.12681/osj.32428>

Εμπλοκή γονέων και σχολική επίδοση παιδιών

Π. Μηκέ, εκπαιδευτικός Α/θμιας εκπαίδευσης Λάρισας, Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Περίληψη

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν διεξαχθεί πολλές έρευνες με αντικείμενο μελέτης την εμπλοκή των γονέων στη σχολική επίδοση των παιδιών. Παράλληλα, έχουν προταθεί θεωρητικά μοντέλα που αναδεικνύουν τη σημασία της γονεϊκής εμπλοκής στην επιτυχημένη πορεία του παιδιού στο σχολείο [3]. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να περιγράψει: α) τις ερμηνείες που έχουν αποδοθεί από τους ερευνητές στις έννοιες γονεϊκή εμπλοκή, κίνητρα, σχολική επιτυχία και επίδοση β) τις σύγχρονες θεωρίες, που ερμηνεύουν τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ της γονεϊκής εμπλοκής και της σχολικής επίδοσης των παιδιών και γ) τους παράγοντες που επηρεάζουν την πολύπλοκη αυτή σχέση.

Λέξεις κλειδιά: γονεϊκή εμπλοκή, κίνητρα, σχολική επίδοση

Εισαγωγή

1. Έννοιες και ορισμοί

Στη διεθνή βιβλιογραφία, έχουν καταγραφεί πολλοί ορισμοί αναφορικά με την έννοια των κινήτρων. Τα κίνητρα αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα στη διαδικασία της μάθησης, επειδή επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται οι δεξιότητες του μαθητή και καθορίζουν τη σχολική του επίδοση. Η κινητοποίηση είναι μία διαδικασία κατά την οποία μία δραστηριότητα υποκινείται, υποστηρίζεται και κατευθύνεται προς ένα στόχο. Η διαδικασία αυτή δεν είναι άμεσα παρατηρήσιμη. Η ύπαρξή της γίνεται αντιληπτή μέσα από τις συμπεριφορές του μαθητή. Εντοπίζεται μέσα από την προσπάθεια και την επιμονή του μαθητή για την επίτευξη κάποιου στόχου στο σχολικό πλαίσιο [2].

Η έννοια της επίδοσης σχετίζεται με τις προσπάθειες που καταβάλλει ο μαθητής, προκειμένου να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σχολείου. Το αποτέλεσμα αυτών των προσπαθειών είναι η επίδοσή του. Ειδικότερα, η σχολική επίδοση αφορά τη γενικότερη αξιολόγηση των παιδιών από τους εκπαιδευτικούς με βάση τη σχολική τους επίδοση στο σχολείο [1].

Η γονεϊκή εμπλοκή είναι η ενασχόληση των γονέων με δραστηριότητες που σχετίζονται με την εκπαίδευση των παιδιών τους. Ειδικότερα, οι δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνουν: α) την επικοινωνία των γονιών με τον εκπαιδευτικό, β) τη βοήθεια στις σχολικές εργασίες παιδιού στο σπίτι και τη συμμετοχή τους στις εκδηλώσεις του σχολείου και γ) τις προσδοκίες τους για τις επιδόσεις των παιδιών τους στο σχολείο [3].

2. Θεωρητικά μοντέλα της γονεϊκής εμπλοκής

2.1) Θεωρία των στόχων επίτευξης

Με τη θεωρία των στόχων επίτευξης οι ερευνητές επιχειρήσαν να ερμηνεύσουν τους λόγους για τους οποίους οι μαθητές εμπλέκονται σε διάφορες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη μάθηση και την επίδοσή τους στο σχολικό περιβάλλον. Τα αποτελέσματα των ερευνών τους έδειξαν ότι οι μαθητές ανάλογα με τα μηνύματα που θα πάρουν από τους γονείς τους, θα υιοθετήσουν ή στόχους μάθησης ή στόχους επίδοσης. Όταν οι γονείς δίνουν έμφαση σε στόχους μάθησης, τότε και τα παιδιά τους υιοθετούν ατομικούς στόχους μάθησης. Το προσωπικό ενδιαφέρον και η περιέργεια είναι αυτά που θα παρακινήσουν τα παιδιά να ασχοληθούν με ένα έργο και ο στόχος τους θα είναι να κατακτήσουν τη γνώση, να αναπτύξουν δεξιότητες και να βελτιωθούν προσωπικά (στόχοι επίδοσης) [1].

2.2) Θεωρία του αυτο-προσδιορισμού

Σύμφωνα με τη θεωρία του αυτο-προσδιορισμού ο μαθητής έχοντας συνειδητοποιήσει τις δυνατότητές του, προσπαθεί να ικανοποιήσει τρεις βασικές ψυχολογικές ανάγκες: ανάγκη για επάρκεια, αυτονομία και σύναψη σχέσεων με άλλους. Στόχος του μαθητή δεν είναι να αναπτύξει μόνος κάποιες δεξιότητες, αλλά να ενεργήσει αυτόνομα, να νιώσει ότι είναι ικανός να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις του σχολείου και της οικογένειάς του. Η επιθυμία του για σύναψη σχέσεων εκφράζει την ανάγκη του να νιώθει δεμένος με τους άλλους, να δίνει, αλλά και να παίρνει αγάπη, φροντίδα και κατανόηση. Για να ικανοποιηθούν οι τρεις αυτές ανάγκες του ο μαθητής πρέπει να βρεθεί μέσα στο κατάλληλο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον [2]. Όσο πιο θετικό και υποστηρικτικό είναι το οικογενειακό περιβάλλον, τόσο καλύτερες είναι και οι επιδόσεις του στο σχολείο [1].

2.3) Θεωρία της προσδοκίας-αξίας

Η θεωρία της προσδοκίας-αξίας επιχειρεί να εξηγήσει τα κίνητρα που ωθούν τον μαθητή να εμπλακεί σε ένα έργο. Εστιάζει στις προσδοκίες του παιδιού για επιτυχία και στην αξία που αποδίδει το ίδιο σ' ένα ακαδημαϊκό έργο. Η προσέγγιση αυτή ερμηνεύει τις προσδοκίες όχι μόνο των παιδιών, αλλά και των γονιών. Έχει αποδειχτεί πως οι προσδοκίες και οι αξίες των γονιών σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τους ακαδημαϊκούς στόχους των παιδιών τους [1].

3. Παράγοντες που επηρεάζουν τη γονεϊκή εμπλοκή

Τα αντιφατικά αποτελέσματα των ερευνών γεννούν πολλά ερωτηματικά για το αν και πότε η γονεϊκή εμπλοκή είναι ευεργετική και οδηγούν τους ερευνητές στην αναζήτηση εκείνων των παραγόντων που δεν έχουν διερευνηθεί μέσα από μελέτες. Ο τύπος γονεϊκής εμπλοκής, οι ικανότητες, η ηλικία και η βαθμίδα εκπαίδευσης των μαθητών, καθώς και το γνωστικό αντικείμενο (μάθημα) αποτελούν παράγοντες που εντοπίστηκαν από αρκετούς ερευνητές και έγιναν αντικείμενο μελέτης σε έρευνες που διενήργησαν [1].

Οι ερευνητές ανέδειξαν τον τύπο της γονεϊκής εμπλοκής ως τον σημαντικότερο παράγοντα, ο οποίος επηρεάζει καθοριστικά τη σχολική επίδοση των παιδιών. Σε έρευνές τους διαπίστωσαν πως η σχολική επίδοση των μαθητών στο Λύκειο είναι πιο ισχυρή σε μαθητές με αυστηρούς γονείς. Αποδείχτηκε πως η γονεϊκή εμπλοκή με τη μορφή της αυστηρής επιτήρησης των εργασιών στο σπίτι ή της αντίδρασης σε χαμηλές βαθμολογίες των παιδιών τους σχετίζεται με το είδος των κινήτρων που υιοθετούν τα παιδιά [1].

Τα στοιχεία των ερευνών των τελευταίων χρόνων είναι πολύ ενθαρρυντικά, επειδή οι ερευνητές προτείνουν μοντέλα που φέρνουν τον γονέα πιο κοντά με το σχολείο. Το μοντέλο των επικαλυπτόμενων σφαιρών της Joyce Epstein (2001) είναι το πιο αντιπροσωπευτικό μοντέλο αυτής της κατηγορίας. Περιλαμβάνει έξι κατηγορίες γονεϊκής εμπλοκής και επιφέρει ευεργετικά αποτελέσματα στη δημιουργία κινήτρων μάθησης στα παιδιά: α) διαμόρφωση κατάλληλου περιβάλλοντος, β) επικοινωνία σχολείου-οικογένειας, γ) μάθηση στο σπίτι, δ) εθελοντισμός, ε) συμμετοχή στις αποφάσεις που σχετίζονται με το σχολείο, στ) συνεργασία με την κοινότητα. Οι τρόποι αυτοί ανάμιξης των γονέων αναδεικνύουν κάποιες πρακτικές, οι οποίες βελτιώνουν τις επιδόσεις των παιδιών στο σχολείο [2].

Η ηλικία και η βαθμίδα εκπαίδευσης είναι δύο άλλοι παράγοντες, που επηρεάζουν τη σχολική επίδοση του μαθητή και προκύπτουν από την επίδραση της γονεϊκής εμπλοκής. Διαπιστώθηκε πως η γονεϊκή εμπλοκή μειώνεται στην εφηβεία και είναι ισχυρότερη στο δημοτικό από ότι στο γυμνάσιο. Αιτία αυτής της μείωσης είναι η ανάγκη των εφήβων για αυτονομία [1].

Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν να ρίξει περισσότερο φως στο πολυσυζητημένο θέμα της σχέσης γονεϊκή εμπλοκή και ανάπτυξη των κινήτρων των παιδιών για σχολική επίδοση. Για το σκοπό αυτό επιχειρήθηκε να διερευνηθεί μέσα από έρευνες που έχουν γίνει τις τελευταίες δεκαετίες, αν και κατά πόσο η γονεϊκή εμπλοκή επιδρά στην ανάπτυξη των κινήτρων των παιδιών. Διαπιστώθηκε πως άλλες έρευνες έχουν αποδείξει με επιστημονικές μεθόδους τη θετική επίδραση που ασκεί η γονεϊκή εμπλοκή στη δημιουργία κινήτρων μάθησης στα παιδιά, ενώ άλλες έχουν καταλήξει σε ελάχιστα ή καθόλου μετρήσιμα αποτελέσματα. Κι αυτό γιατί, οι παραπάνω έρευνες έχουν διεξαχθεί χωρίς την καθοδήγηση ενός ενιαίου θεωρητικού πλαισίου

[3]. Επίσης, στην πλειοψηφία τους οι μελέτες αυτές δεν έχουν συμπεριλάβει στο ερευνητικό τους σχέδιο και κάποιους άλλους παράγοντες που θα έπρεπε να συνεξετάζονται, όπως είναι ο τύπος εμπλοκής των γονέων, το γνωστικό αντικείμενο και οι ικανότητες, η ηλικία και το επίπεδο σπουδών των μαθητών. Τα παραπάνω συμπεράσματα δικαιολογούν την πολυπλοκότητα του ζητήματος και απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση μέσα από διαχρονικές έρευνες [1].

Αναφορές

[1] Γωνίδα, Ε. (2012). Κίνητρα και μάθηση: Ο ρόλος του σχολείου και της οικογένειας. Στο Χατζηχρήστου, Χ., Μπεζεβέγκης, Η. *Θέματα ανάπτυξης και προσαρμογής των παιδιών στην οικογένεια και στο σχολείο*. Αθήνα: Πεδίο.

[2] Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'What' and 'Why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11 (4), 227-268.

[3] Fan, X., & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13, 1–22.

Βιογραφικό σημείωμα

Η Μηκέ Παναγιώτα είναι απόφοιτος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και εργάζεται στη δημόσια εκπαίδευση. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος και Διδάκτορας του Παιδαγωγικού Τμήματος Προσχολικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Είναι μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Πανελληνίου Ομίλου Φίλων της Αφήγησης (Π.Ο.Φ.Α). Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στο εικονογραφημένο παιδικό βιβλίο και στη διερεύνηση της κριτικής σκέψης των παιδιών. Άρθρα και έρευνές της έχουν δημοσιευτεί σε έγκριτα, ελληνικά και ξένα περιοδικά.